

Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Πάλι και σήμερα ή άχτιδα του ήλιου ήρθε να τον ξυπνήσει, όπως κάθε πρωί τις τελευταίες αυτές ημέρες, και με την ίδια έκπληξη είδε πως βρισκότανε σε μέρος ξένο. Έτριψε τα μάτια του και άνγκάθησε. Τότε θυμήθηκε πως του είχαν προσφέρει άσυλο.

Είδε το παράθυρο πλάι του, με τις άνθισμένες γαρυφαλλίες και το κελιάδισμα των πουλιών από τις μανταρινιές της μικρής αύλης άτήχησε στ' αυτιά του. Μιά γυναίκα φώναξε κάτω στην αύλή στα μικρά παιδιά κι' ένα μωγάκι δούλευε στο πηγάδι με θόρυβο. Ο άνεμος, ελαφρός, έφερνε στα δροσερά φτερά του την άρμύρα της θάλασσας.— Άγκάλιασε τα κοκκαλιάρικα γόνατά του και άρχισε πάλι σαν κάθε πρωί, να συλλογίζεται.

Ο Μανωλάκης Γούμενος δέν ήτανε κανένας τιποτένιος... Η οικογένειά του στάθηκε από τις καλύτερες της πατρίδας του και ήταν αυτός ο ίδιος Γούμενος ο παππούς του που κράτησε το άλογο του βασιλιά όταν εκείνος ξεπέζεψε μπροστά στο Δημαρχείο την ήμέρα της δεξίωσης στην πόλη τους. Εκείνος πλι ο ίδιος «ο μεγάλος Γούμενος» έφερνε τα φορτωμένα με φλωριά καράβια από την Πόλη και τα χρυσούφασμένα φορέματα για τις άρχόντισσες του τόπου. Άργότερα όμως, όλα χάθηκαν και ο πατέρας του χρειάστηκε πάλι από την άρχή να ξαναρχίσει. Έκανε μια μικρή περιουσία που ύστερα αύξήθηκε και άφησε τον Μανωλάκη εύκατάστατο και με όνομα καλό στην κοινωνία.

Τώρα, αν ή τύχη έγύρισε το φύλλο της, και αν, ό,τι ο πατέρας είχε με κόπο μαζέψει, έχασε ο γιός, αυτό δέν ήταν λάθος δικό του. Στάθηκε από ανέκαθεν άτυχος. Άναγνώριζε ένα μονάχα σφάλμα στον έαυτό του : Τόν άπερίσκεπτο γάμο του με μια γυναίκα που πήρε από έρωτα, άνώτερή του και χωρίς προίκα. Άπό τότε ίσως άρχισε ή κακοδαιμονία του. Όμορφη και άπαιτητική, φιλόδοξη και άκαρδη, τον έσυρε στον κατήφορο, πάντα τρελλόν από έρωτα μαζί της. Η μόνη άπασχόληση της ζωής του είχε σταθεί τώρα πια ο φόβος μη την έχανε. Γιατί έμεινε πάντα ζωηρούλα και άμυαλη. Λυπόταν τον έαυτό του και το κορίτσι τους, νυφοβλα πια τώρα. Μά δέν το κατόρθωσε να τ' άποφύγη κι' αυτό. Την έχασε και τή γυναίκα του μαζί με τα λε-

φτά. Εκείνη έφυγε με κάποιον άγνωστο, τον φίλο της που πάντα του ύποφιαζόταν πως είχε και το χειρότερο, ή κόρη της την άκολούθησε.

Παραξενευόταν που δέν κατόρθωνε να την κατηγορήσει. Άλήθεια. Πάντοτε ένοιωθε την ύπεροχή της, όμορφης και νεαρής, που τον είχε πάρει από άνάγκη, ενώ αυτός, περασμένος στα χρόνια, άσχημος, σημαδεμένος—ήσαν κουτσός—και άρρωστιάρης, ένας άνθρωπάκος χωρίς σημασία εκεί δά, που άδιάκοπα την ένοχλούσε με την άφροσύνη του.

..Όχι. Ο Μανωλάκης Γούμενος δέν την κατηγορούσε.

Σηκώθηκε κι' εντύθηκε, ενώ τα κελιάδισματα των πουλιών επλήθαιναν κι' έβουίζαν άπειρα στο δέντρο, κάνοντας ένα θόρυβο που ξεκούφαινε, σαν σμήνος από χαμίνια που τον περιγελούσαν.

Στάθηκε συμμαζεμένος, δειλός και άκροάστηκε, σαν για ν' άκούση πέρα από τον τοίχο την άναπνοή του ευεργέτη του που θα κοιμώταν άκόμη. Ήταν ένας νέος ως τριάντα χρόνων, που δέν ήξερε καν τ' όνομά του. Άπό τρεις ήμέρες τον έφιλοξενούσε εκεί, στο σπιτάκι που κρατούσε μόνος του, στην παράμερη αυτή γειτονιά της παραθαλάσσιας πόλης. Ήταν καινούργοφερμένος. Κανείς δέν τον ήξερε.

«..Όχι... ο Μανωλάκης Γούμενος δέν την κατηγορούσε...»

Τι τ' όφελος να σκέπτεται, ωστόσο ; Κι' από το σπίτι του είχαν κάνει έξωση και οι δανειστές τον έκυνηγούσαν. Άναγκαζόταν να κρύβεται... μάλιστα να κρύβεται για να μη τον χώτουν μέσα. Και ήταν για ένα ποσό εκεί από είκοσι χιλιάδες. Χμ!.. Ούτε σπίτι τώρα, ούτε φαμίλια... Τίποτα, και φυγόδικος, σαν λωποδύτης.

..Είκοσι χιλιάδες...

Έσκυψε το κεφάλι και κοκκινίζοντας, με τρεμάμενη καρδιά, έπέρασε το διάδρομο στις μύτες. Στάθηκε συγκινημένος από ένα παράδοξο συναίσθημα. «Κοιμάται... κοιμάται...» έκανε συμπλέκοντας τα χέρια του και γελώντας στοργικά για τον ευεργέτη του. Μά ή ξαφνική θύμιση της σοβαρής μορφής του νέου τον έκανε να νοιώση ντροπή. Βιαστικά κατέβηκε την ξύλινη, έξωτερική σκάλα και βγήκε στο δρόμο από την αλλόπορτα. Άρχισε να περπατά ή άσκοπα, με σκυμμένο προφυλακτικά το κεφάλι.

Τρεις ημέρες πριν στεκόταν στην άκρη της εξέδρας κι' έσκυβε πάνω από το παραπέτο καρφώνοντας με τὰ μάτια τὸ σκοτεινὸ νερό. Ἀπὸ δύο μέρες ἦταν νηστικός κι' ἔνοιωθε ζάλη, ἔμετό, καὶ στὰ μάτια του ἔφεγγαν κάτι παράδοξες ὀπτασίες. Ἡ γυναίκα του εἶχε φύγει τὴν παραμονή. Τὴν ἄλλη τοῦ ἔκαναν ἔξωση. Ἦταν ἄστεγος. Μιὰ νύχτα πέρασε τριγυρίζοντας στοὺς φεγγαρόλουστους δρόμους.

«...Ξαφνικὰ τὸν ἐχτύπησαν ἑλαφρὰ στὸν ὤμο. Στράφηκε καὶ εἶδε τὸν ξένον ἐκεῖνο.

—Τι κάνετε ἐδῶ ;

Αὐτὸς ἐσούφρωσε τὰ φρύδια του.

—..Πᾶμε μαζί, τοῦ εἶπε ὁ ἄλλος μαλακά, μὲ τὴν εὐγενικὴ φωνή του. Καὶ καθὼς τὸν ἀκολούθησε, χωρὶς νὰ σκεφθῆ, τοῦ εἶπε παρακάτω :

—Νὰ μὴ κοιτάζετε ἔτσι τὸ νερό, εἶνε ἐπικίνδυνο.

Τὸ ἴδιο βράδυ τοῦ προσέφερε φαί καὶ ὕπνο.

Καὶ ἦταν τὴν τρεῖς ἡμέρες.

Ἦψωσε τὰ μάτια καὶ εἶδε πῶς βρισκόταν σὲ δρόμο κεντρικό. Τρομαγμένος, ἔρριξε γύρω του ματιές κι' ἐτράβηξε βιαστικά, σκύβοντας. Σκουντούφλησε σ' ἕναν ἄνθρωπο ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ ὑψώσῃ τὸ κεφάλι γιὰ νὰ βρῆ διέξοδο.

Ἦσαν μαζεμένοι προστὰ σ' ἕναν τοῖχο μὲ ρεκλάμες κι' ἐκοίταζαν. Ἦψωσε τὰ μάτια μηχανικά καὶ εἶδε ἕνα χαρτί κολλημένο ἐκεῖ, μὲ μιὰ μικρὴ φωτογραφία. Ἐδιάβαζαν. Ἀναγκασμένος νὰ σταματήσῃ μέσα στὸν κόσμον διάβασε κι' αὐτὸς. Ὁ νοῦς του ἔτρεχε ἄλλοῦ. δὲν καταλάβαινε τίποτα καὶ θέλησε νὰ φύγῃ. Εἶδε καὶ τὴν μικρὴ φωτογραφία, σὰν κι' αὐτὲς τῶν πιστοποιητικῶν καὶ τοῦ φάνηκε γνωστή.

Ἀπὸ κάτω, ἡ ἐπικεφαλίδα, μαῦρα μεγάλα γράμματα, τοῦ τράβηξε τὴν προσοχή : Ἄμοιβὴ 75.000 δραχμῶν! » Ἦψωσε πάλι τὰ μάτια καὶ εἶδε τὴν φωτογραφία πού τοῦ εἶχε φανεῖ γνωστή. Παρακάτω ἔγραφε : «Ἡ ** πρεσβεῖα προσφέρει ἄμοιβὴν 75,000 δραχμῶν εἰς ὅποιον δυνηθῆ νὰ παραδώσῃ ἢ δώσῃ ὁδηγίαν ἐχούσας ὡς ἀπ.τέλεσμα τὴν σύλληψιν τοῦ ἐνταῦθα εἰκονιζομένου ἐγκληματίου ἀναρχικοῦ, ἐπικινδύνου ἐπαγαστάτου, ἐπικηρυχθέντος διὰ τὸ ἄνω ποσό».

Τὸ χαρτί συνέχιζε καὶ πάρα κάτω μὴ αὐτὸς ἔσταμάτησε κι' ἐκοίταξε τὴν φωτογραφία. Ὑστερα χλωμίωσε, ἔρριξε γύρω του τρομαγμένες ματιές, παραμέρισε ἄγρια τοὺς ἀνθρώπους κι' ἐβγήκε.

Ἀπομακρύνθηκε κουτσάινοντας, μὲ βήμα ἀβέβαιο, σὰν μεθυσμένος.

Τι κάνετε ἐδῶ ; Ἐμπᾶτε λοιπὸν μέσα !

Ἀνατρίχιασε καὶ ὕψωσε τὰ μάτια. Εἶδε πῶς βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι πού ἔμενε κι' ἐκοίτε ἀπὸ ὦρα, ἴσως, βόλτες. Ὁ εὐεργέτης του στεκόταν στὸ παράθυρο καὶ γελοῦσε, ὅπως τὸ συνήθιζε.

Ἀνέβηκε τὶς σκάλες καὶ βρέθηκε στὸ δωμάτιο πού ἦταν ὁ νέος. Καθόταν σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ ἦταν χλωμός.

— Δὲν ἐβγήκα σήμερα, εἶπε ἄργά μὲ τὴν παιδιᾶικη φωνή του, γιὰτὶ ἔνοιωθα ἀδιαθεσία. Μὲ τσακίζει ἕνας δυνατὸς πονοκέφαλος.—Ἡ φωνή του φαινόταν κουρασμένη.

Ὁ Μανωλάκης Γούμενος ἔπεσε σὲ μιὰ κρέκλα, πλάι στὸ γραφεῖο.

— Ἐβγήκατε πρωτὶ, εἶπε ὁ νέος.

Ἦψωσε τὰ μάτια του μιὰ στιγμὴ κι' ὕστερα, ὀργισμένος, τὰ κατέβασε πάλι. Ὁ ἄλλος ἀναστέναξε καὶ κοίταξε ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ξαφνικὰ ὁ Γούμενος ἐγέλασε.

— Γιατί γελάτε ;

Σούφρωσε τὰ φρύδια του κι' ἐπῆρε τὰ μάτια ἀπὸ τὸ πάνω του.

— Εἶδα κάτι ἄστεγο, ἐξήγησε. Μὰ ἡ φωνή του ἐτρόμαξε καὶ τὸν ἴδιον. Ἐκοίταξε τὸν οἰκοδεσπότη του μὲ ὑπόψια. Νευρικά τὰ χέρια του συμπλεκόντουσαν πάνω στὸ τραπέζι κι' ἕνας ψυχρὸς ἰδρώτας κυλοῦσε, στὰ μπράτσα του, μέσα ἀπὸ τὰ μανίκια. Ἐπῆρε ἀπὸ τὴν καλαμαριά ἕνα μαχαιράκι καὶ ἄρχισε νὰ χαράζῃ νευρικά τὸ στουπόχαρτο.

— Νὰ μιὰ ὠμορφὴ ἡμέρα, εἶπε ὁ νέος.

Δὲν ἀπάντησε μὰ τὰ μάτια του ἔπεσαν στὸ στουπόχαρτο καὶ μὲ ἀπορία του εἶδε πῶς εἶχε χαράξῃ μὴ τὸ μαχαιρὶ ἕναν ἀριθμὸ μὲ γραμμὲς ἀνώμαλες : 75.000 ! Μὲ μιὰς, ἄρχισε νὰ τρέμῃ.

— Ὡστόσο κάνει κρῦο.. κρῦο, ψιθύρισε.

Ἀντήχησε ἕνα γέλιο.

— Κρῦο: τί λέτε χριστιανέ μου! Κρῦο σήμερα; Μά αὐτὸ εἶνε ἀνόητο...

Ἐστήριξε τὸ βλέμμα του σ' αὐτόν, τουρτουρίζοντας σὺν τὰ σκυλιὰ πού βγαίνουν ἀπὸ τὸ νερό. Ἐγέλασε κι' ἐκεῖνος

—Ἐχετε ιδέαν ἀπό... ρώτησε ἔτσι γιὰ νὰ εἰπῆ κάτι. Ἐχετε ιδέαν...

Μά ὁ ἄλλος δὲν ἄκουσε. Ἦταν ἀφηρημένος. Ξαφνικά, ὁ Μανωλάκης ἄφησε μιὰ μικρὴ κραυγή.

—Τί ἐπάθατε; Ὁ νέος σηκώθηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα του.

Κατέβασε τὰ μάτια του καὶ εἶδε κι' αὐτὸς τὸ χέρι του τὸ ἀριστερὸ γεγάτο αἷματα, αἷματα πού ἔτρεχαν κι' ἔβαφαν καὶ τὸ στουπόχαρτο. Παραξενεύτηκε καὶ θυμήθηκε πὼς δὲν εἶχε αἰσθανθῆ παρὰ μόνο τὸν πόνο σὺν ἐφώναζε.

Ἀνήσυχος ὁ ἄλλος ἔτρεξε κοντά του.

—Τί ἐκάνατε; Θέ μου! τί ἐκάνατε...

Τράβηξε ἀπὸ τὸ πουκάμισό του μιὰ λουρίδα καὶ τὴν ἔσκισε. Ἐπῆρε τὸ χέρι τοῦ φιλοξενουμένου του καὶ τὸ τύλιξε ἀπὸ τὸν καρπὸ, σφιχτά.

Ἦστερα, ἔτρεξε μέσα καὶ ξανάρθε μὲ οἰνόπνευμα. Τοῦ τὸ ἔβρεξε καὶ τὸ τύλιξε μὲ μιὰ πετσέτα.

—Τί ἐκάνατε ἐκεῖ;... μὰ τί σὰς ἤρθε, ρώτησε ἀνήσυχος.

Παρατηροῦσε πὼς ἦτανε χλωμός, πολὺ χλωμός, θὰ ὑπέφερε πολὺ ἀπὸ τὸν πονοκέφαλο. Ξαφνικά, ὁ Γούμενος, ἔνοιωσε πὼς κυλούσαν δάκρυα στὸ πρόσωπό του.

—Ὅχι... ὄχι... ἀφήστε με, ἔκανε μὲ ἀγκομαχητό, τραβώντας τὸ χέρι του.

Τὸν ἐκοίταξε μὲ ἀπορία καὶ ἀπομακρύνθηκε μὲ τὸ μπουκαλάκι τοῦ οἰνοπνεύματος. Ὅταν ξανάρθε εἶπε:

—Εὐτυχῶς δὲν εἶνε τίποτα, μὴν ἀνησυχεῖτε. Καμμία φλέβα δὲν ἔπαθε τὸ παραμικρό.

Κι' ἐπῆγε νὰ καθήσῃ πάλι στὴ θέση του.

Ἄρχισε πάλι νὰ τρέμῃ. Τὰ δόντια του συγκρουόντουσαν. Συλλογίσθηκε: «Ἀσφαλῶς ἔχω πυρετό»... Μὲ μιὰς σηκώθηκε, νοιώθοντας πὼς τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ μείνῃ πιά, ἀπραχτός, ἐκεῖ. Μιὰ ἀνυπομονησία τὸν ἐκυρίευε. Ἐβάδισε πρὸς τὴν πόρτα.

—Ποῦ πάτε;

—Κάτι λησμόνησα, εἶπε γελώντας ὑποχρεωτικά. Κι' ἐβγήκε μὲ ἀξιοπρέπεια προσπαθώντας νὰ κρύψῃ τὸ ἐλάττωμα τοῦ ποδιοῦ του σὺν νὰ ἐβάδιζε σὲ σαλόνι.

Ἐνα ἀμάξι περνοῦσε. Τὸ σταμάτισε καὶ μπήκε μέσα.

—Στὴν παραλία, εἶπε.

Σ' ὄλο τὸ δρόμο ἐχάιδευε τὸ χέρι του τὸ δειμένο στὴ χνουδάτη πετσέτα, μὲ ξεχωριστὴ στοργή. τὸ ἐκοίταζε μὲ ἀγάπη καὶ συγκίνηση. Ξαφνικά θυμήθηκε πὼς δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ. Ἀνησούχησε κι' ἐκοίταξε μὲ τρόμο γύρω του. Θυμήθηκε δμως τὸ δαχτυλίδι του καὶ ἠσύχασε. Σὺν ἔφτασαν τὸ ἔδωσε τοῦ ἀμαξῶ.

—Ἐπίτρεφέ μου, φίλε μου, νὰ σοῦ κάνω ἓνα μικρὸ δῶρο.

Ὁ ἀμαξῶς τὸν ἐκοίταξε κατάπληκτος ν' ἀπομακρύνεται.

Ἐλαφρὸς, μὲ κομψότητα, ἐβάδισε ἀνάμεσα στὰ ἀδειανὰ τραπεζάκια τοῦ παραλιακοῦ κέντρου καὶ μάλιστα ἐπρόσεξε πὼς εἶχαν καταβρέξει τὸν ψιλὸν ἄμμο πού ἔτριξε κάτου ἀπὸ τὰ πόδια του. Μά ἴσως ἦταν κι' ἡ ὕγρασία. Στὴν ἐξέδρα κυρίες, δασκάλες ἦσαν μὲ παιδάκια κι' ἐκοίταζαν τὸ παιγνιδιάρικο νερό. Πλησίασε κι' αὐτὸς πάνω ἀπὸ τὴ σκάλα γιὰ τίς βάρκες κι' ἐκοίταξε. Πάντα τοῦ ἄρεσε τὸ βαθὺ καὶ σκιερὸ αὐτὸ τοῦ νεροῦ χρῶμα. Πλατιῆς χρυσαφιῆς κηλίδες ἀναβόσβυνον πάνω του, εὐκίνητες, κι' ἦσαν χίλια μάτια πού ἔπλεχαν μιὰ μαγγανεία ζωτικὴ. Περίμενε νὰ γαληνέψουν λίγο κι' ἐπήδησε.

Κρέμα! Ἐσακίστηκαν οἱ χρυσαφιῆς κηλίδες!... Ἐγεινε θόρυβος, φασαρία καθὼς τὰ νερά πετάχτηκαν ψηλά κι' ὄλος ὁ κόσμος μαζεύτηκε φωνάζοντας γύρω. Οἱ κυρίες ξεφώνισαν μὲ ἀπελπισία, ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως εἶχαν μάθει ἀπὸ μικρές, καὶ τράβηξαν τὰ παιδάκια τους μακριά. Εἶχε πάει ἴσια στὸ βυθό. Ὅλοι σπρωγνόντουσαν γύρω μὰ κανεὶς βέβαια δὲν ἀποφάσιζε νὰ πέσῃ κι' αὐτός:

... Σὲ λίγο ἀνέβηκαν φουσαλίδες.

—Μὴν κοιτάζεις, μὴν κοιτάζεις, εἶπε μὲ φρίκη ἡ κυρία μὲ τὰ πράσινα, τραβώντας τὸ παιδάκι της μακριά.

Ἦστερα, μὲ ἀπελπισία ἐκοίταξε τὸ λεκιασμένο ἀπὸ τίς πιτσιλιές φόρεμά της.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ